

ROLUL FAMILIEI ÎN EDUCAȚIA COPILOR

THE ROLE OF THE FAMILY IN THE CHILD'S EDUCATION

Ludmila CUTCOVSCHI, ORCID: 0000-0001-7880-5800

Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 37.018.1

e-mail: cutcovschi.ludmila@gmail.com

Regresul economic este una din cele mai importante consecințe în ruptura progresivă a funcției educative în familie. Organizațiile de educație au preluat de la familie nu numai medierea unor deprinderi speciale, dar și o mare parte a achizițiilor normative. Aceasta înseamnă că școala a devenit instanța educativă centrală, cel puțin în perioada în care copilul este încadrat în sistemul educativ. Totuși, această instituție întâmpină impedimente în preluarea și îndeplinirea totală a funcțiilor respective. Școala nu poate înlocui căminul familial. Primii 5-6 ani de viață sunt de o importanță fundamentală în dezvoltarea psihologică, moral-spirituală a copilului, comportamentul și punctul de vedere al părinților îl marchează chiar și după debutul școlar. Nu mai puțin adevărat este faptul că, pe lângă școală și familie, și alte organizații și instituții își asumă rolul de „ghizi” în labirintul existențial al copilului. Funcția formativă a părinților rămâne totuși prioritară, aceștia exercitând o influență esențială asupra reacției copilului vizavi de școală. Din această cauză, psihologii și pedagogii își îndreaptă atenția spre analizarea acestei influențe. În special, ei încearcă să descrie relațiile familiale care provoacă o reacție favorabilă față de școală și un randament școlar bun și, respectiv, reacțiile nefavorabile cu consecințele unui randament scăzut.

Numeroase studii arată că, de regulă, motivarea randamentului școlar este înaltă, atunci când copilul este constrâns să-și atingă independența și autocunoașterea, pentru care va fi remunerat [1, p. 60]. De exemplu, mamele cu cerințe mai mari față de copii la vârste fragede impun pretenții mari acestora și-i remunerează mai des când aceste cerințe sunt îndeplinite și, respectiv, copiii lor vor avea performanțe mai mari, spre deosebire de mamele cu o motivare mai joasă. În familiile cu o atmosferă de democrație rece, aceasta pare să fie o motivație a performanței prin care urmează să prevaleze, în mare măsură, angajamentul mamelor de a contribui la dezvoltarea autocunoașterii. Copiii cu performanțe mai mari își privesc părinții ca pe niște organe de control, dar iubesc în același timp aceste persoane de control. Unii cercetători, cum ar fi Drews și Teahan [2, p. 74], au demonstrat că acei copii care au performanțe, au părinți mai autoritari și, respectiv, mai exigenți. Copiii cu un randament mai redus nu primesc, din partea părinților, atâta atenție și instrucțiuni, mai mult decât atât, pot duce lipsa lor. Elevii cu performanțe distinse au tendința să creadă și să caracterizeze familiile lor ca pe o creșă, un loc al odihnei, a puterii spirituale nutritive și a încrederii, dar și ei, respectiv, așteaptă de la familie recunoaștere și încredere. Ei își doresc să nu le lipsească cordialitatea, libertatea și generozitatea, iar cerințele de capacitate să fie fără presiune.

La dezvoltarea constrângerii randamentului școlar, rolul tatălui poate aduce rezultate diferite în raport cu cele ale mamei. Tații autoritari s-ar asocia, automat, cu o motivație redusă, pe când o mamă autoritară poate îndeplini funcția unei instituții întregi de control. În funcție și de statutul părinților, și de nivelul de inteligență crește sau scade ambiția copilului. Părinții inteligenți știu să se reorienteze spre acele metode de educație prin care să motiveze copilul să învețe. Copiii cu scopuri și tendințe mai mari, datorită educației din familie, au o atitudine mai serioasă față de toate disciplinele școlare și aproape că nu necesită pedepse în cazul în care nu-și îndeplinesc obligațiunile. Acești copii, în comparație cu copiii lipsiți de exigența și autoritatea părinților, numesc relațiile lor cu părinții – cordiale. Ei își petrec timpul liber împreună și în aceste familii aproape că nu se constată sentimente ostile față de părinți. Angajamentul părinților și al copiilor, faptul că sunt familii în care se ignoră metode de disciplină și educare mai austere, joacă poate rolul principal în educarea și cultivarea copilului. Dragostea și afecțiunea sunt lucrurile elementare de care au nevoie copiii, dar dragostea reciprocă este prezentă într-o familie întreagă. Relațiile de dragoste conjugală, care-l înconjoară pe copil, îi influențează comportamentul. „Aceste tehnici” corelează, de regulă, cu reacțiile interioare și la încălcări, cum ar fi: sentimentul de vină, responsabilitatea, mărturisirea vinei și ignorarea relațiilor social agresive. Pe de altă parte, tehnicile și metodele autoritare de a controla elevii corelează, de obicei, cu reacții externe la încălcări, ca de exemplu: frica față de pedeapsă, ostilitatea rezultată din aceasta, relații agresive necooperante. Este evident faptul că întrebuițarea dragostei în metodele bazate pe supraveghere și verificare duce, de cele mai multe ori, la interiorizarea valorilor părinților. Părinții pentru care instruirea și educația nu sunt doar norme naturale și obligatorii au tendința de a aplica mai frecvent metode bazate pe dragoste ca: cordialitatea, respectul și înțelegerea reciprocă. Copiii lipsiți de supravegherea unui sau a ambilor părinți, par a fi mai independenți și mai precoce, dar în același timp sunt lipsiți de control, ceea ce duce la regresul randamentului școlar. Lipsa supravegherii copiilor de către unul sau ambii părinți duce la ruptura relațiilor tradiționale: părinți – copii, copii – părinți. După o perioadă de libertate și independență, uneori nemărginită, copilul afirmă că nu mai vrea să fie educat, pentru că știe și singur ce este bun și corect. Această poziție, și anume, acest punct de vedere reflectă amplitudinea independenței și dezvoltarea posibilităților copiilor și a tinerilor, ceea ce aduce cu sine consecințele transformării condițiilor de viață. Din acest context, rezultă și o nouă poziție a părinților, care presupune ignorarea funcției educative, care ar dăuna dezvoltării personalității copiilor. Această atitudine îndrumă, în linii generale, la diferite teorii antipedagogice, nepedagogice sau de alternativă care încep să fie practicate în unele familii și chiar în unele școli. Alți părinți susțin, că nu-și mai pot educa copiii din cauza transformărilor din societate și consideră că prin schimbările sociale și culturale, normele educative se distrug. Tabloul teribil cu numele de „postmodernism” este oglindirea problematicii educației la etapa actuală.

Trebuie însă de menționat, și este foarte îmbucurător acest fapt, că o bună parte din părinți cred că trebuie să educe, deoarece generația tânără are nevoie de o orientare clară. Ei (părinții) nu reacționează prompt la problemele modernizării societății. Unul din peda-

gogi, Strodbeck, care și-a dedicat cercetările acestei probleme, a demonstrat în studiile despre puterea și rolul familiei în educație, că în familiile în care influența părinților este mare, este mare și randamentul școlar [3, p. 54]. Acolo unde părinții își protejează și-și încurajază copiii, sunt grijulii, nu-i resping și nu-i ignoră, se naște o armonie din care rezultă succesele viitoare. Copiii din aceste familii sunt atât de disciplinați, încât cred că ei mai mult decât altcineva ar fi responsabili de performanțele intelectuale proprii.

Dragostea și afecțiunea familiei sunt lucrurile elementare de la care pornește procesul instructiv-educativ. Copilul care simte deficitul dragostei părintești încearcă să o compenseze cu elemente „din afară”. El încearcă să-și găsească prieteni noi sau chiar să creeze o familie nouă. Lipsa afecțiunii mamei sau a tatălui îl provoacă pe copil să caute alte legături, de exemplu cu surori, frați, bunei, profesori, vecini, prietenii părinților, animale sau chiar unele obiecte cum ar fi computere, televizoare, cărți, jucării. Dacă copilul nu găsește o astfel de legătură și nici nu-și poate face la moment prieteni buni, el se mulțumește, de nevoie, și cu cei răi. În cele din urmă, copilul întâlnește o bandă de tineri huligani, narcomani, skinheads sau chiar sataniști. Peste un timp prietenii se schimbă, dar și copiii reușesc să preia ideologiile lor, ca de exemplu: modul de a vorbi, de a se comporta, de a se îmbrăca ș.a.m.d. Aceste situații încep, aproape întotdeauna, cu dorul de familie, dorul de comunicare, dorul de recunoaștere și căutarea „eu-ului” finalizând, din păcate, tragic așa precum ne indică și statisticile criminalității. Statul, din păcate, nu poate face rost de familii pentru acești copii.

Astăzi în familii și în școală domină pedagogizarea. Părinții și pedagogii știu multe despre potențialele greșeli din relațiile cu tinerii și copiii. Mulți dintre ei renunță la rolul de părinte sau dascăl numai să nu facă ceva greșit și se retrag din controversile chinuitoare. Această ipostază educativă nu este exclusiv o problemă pedagogică a părinților și educătorilor sau a învățătorilor. Criza educației prezintă aspectul special al unei crize culturale generale.

Referințe:

1. NYSSSEN, Elke, SCHÖN, Barbel. *Perspektiven für pädagogisches Handeln*. München, 1995. 312 S.
2. BANKS, Olive. *Soziologie der Erziehung*. Düsseldorf, 1975. 259 S.
3. MÜLLER, Renate, GLOGNER, Patrick, RHEIN, Stefanie, HEIM, Jens. *Wozu jugendliche Musik und Medien gebrauchen*. Weinheim und München, 2002. 260 S.
4. KRON, Friedrich W. *Grundwissen Pädagogik*. München, 1996. 383 S.